

A DÁKOK TRÓJÁBAN*

A főképpen a hősi mondakörökben megőrződött s a tragikusokat is megihletett régi hellén hagyományok tudnak egy időről, amidőn a görögök, a thrákok és a frigegek egyetlen egy nagy családot alkottak, amelyen belül az istenek, a félistenek és a királyok, a nagy dalnok próféták és a nagy papok valahogy mindhárom nép közösségéhez hozzátartoztak. Orpheus thrák vala, Pelops pedig frigiai, de mégis mindkettő egy ugyanazon időben egyúttal hellén is volt. A homerosi költemények ugyanazt a lelkivilágot tükrözik vissza.

Az utolsó félszázad régészeti felfedezései egyre nagyobb mértékben igazolták az ősi hellén hagyományok valódiságát. Úgy látszik, a hittita feliratok megfejtése még nagy meglepetéseket fog szerezni nekünk, megkezdvén egy hősköltemény korszakot alkotó adatainak a megerősítését.

Schmidt Hubert egy nagy híre szert tett cikkében már húsz esztendővel ezelőtt szoros stilisztikus összeköttetéseket állapított meg Erdélynek, Trójának és Mykénének bronzkori műveltsége között s már ő kereste a délen találkozott művészi megnyilatkozásoknak északi eredetét.¹ A thrák népeknek Kisázsia északnyugati és északi részeiben, legalább a Kr. e. II. évezred kezdetén való jelenlétében többé már nem kételkedik senki.

Jóllehet *történelmi szempontból* nem lehet pontosabb bizo-

* *Párvan Bázil* bukaresti egyetemi tanár, a Nemzeti Régészeti Múzeum igazgatója, Románia legkiválóbb régésze s külföldön is elismert jönevű tudós, a romániai szakszerű régészeti ásatások és kutatások legfőbb irányítója, e majdnem tisztán erdélyi vonatkozású tanulmányát, mely az *Orpheus* II. (1926.) évf. 1—10. 1-n jelent meg először, románul, volt szíves átengedni folyóiratunknak, hogy a mi olvasóközönségünk is vethessen egy pillantást szeretett Erdélyünk ősrégi viszonyaira. A fordítást *Ferenczy Sándor* archeologus végezte. Szerkesztő.

¹ *Schuchardt Károly*-nak ezekre vonatkozó összegezéseit lásd: *Alt-europa in seiner Kultur und Stilentwicklung* (Berlin, 1919.) című könyvében

nyítékokat felsorolni Trójának és Erdélynek a Kr. e. II. évezredbeli művelődési és nemzetiségi viszonyairól, mégis evvel ellenkezőleg azt hitték, hogy a Trójában — Trójának az achaiok általi elpusztítását (úgy kb. a Kr. e. II. évezred második felének táján) — követő letelepülőknek még a nevét is meg lehet mondani bizonyos körülmények miatt.

Schuchardt összegezvén elődeinek, még pedig elsősorban *Schmidt Hubert*-nek, azután *Brückner Alfréd*-nek, *Götze Alfréd*-nek és mindenekfelett *Dörpfeld Vilmos*-nak¹ — a végső eredményeit, a következőket mondja: „a VII. rétegben (t. i. a trójai ásatások VII. rétegében) tovább folytatódik az a szürke áru, ami már megvolt a VI. rétegben is, majd egy teljesen új, ki-domborodásokkal és szarvakkal, rézsutosan lesimított szélekkel bíró fajta tűnik fel, amelyeket *Schmidt Hubert* nagyon helyesen a kimmerieknek tulajdonított, akik a VIII. században tényleg betörték erre a területre. Az agyagholmik egész Magyarorszáig, illetve egész Sziléziáig visznek vissza úgy, hogy a kimmerieknek a dunamelléki országokból való idejövetele evvel meg van jelölve.”²

Az alábbiakban megkísérlem bebizonyítani az *Erdélyi irodalmi Szemle* olvasóinak, tehát csak nagy vonásokban,³ hogy *Schuchardt*-nak úgy a még meglehetősen új, mint elődeinek csak kevéssel régibb állításai, jóllehet majdnem mind maiak, mégis vagy kiegészítendők, vagy pedig nagyobb részükben teljesen más megállapításokkal cserélendőek ki.

I. A trerieknek és kimmerieknek kisázsiai beütései a Kr. e. VIII. század előtt történtek. *Eusebios* chronológiája a Kr. e. 1076. esztendőre tette a kimmer betörések⁴ kezdetét és ez — amint alább majd látni fogjuk — mindenben megegyezik a régészeti beosztás tényeivel. A betörések — az igaz — tovább tartottak még a VII. században is, de már csak úgy, minden politikai vagy néprajzi jelentőség nélkül. *Strabo* (XIII. 586.) —

¹ V. ö. a *Dörpfeld* gondozta gyűjtéletes munkát: *Troja und Ilion*. (Athén, 1902.)

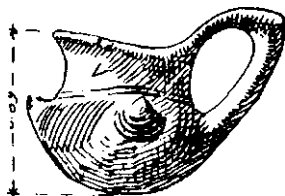
² V. ö. *Schuchardt* id. mű, 214. l. Igaz, hogy *Brückner* a *Troja und Ilion*-ban (572. l., v. ö. az 569. lappal) nem „kimmereket”, hanem egyszerűen „thrákokat” mond, azonban az 554. és köv. lapokon már világosan „treriekről” (a „kimmerek” társairól) beszél, sőt bizonyítékokat is sorol fel.

³ Egyes, itt érinteni szándékolt kérdéseknek teljes anyaga a *Getica* című művemben (Bukarest, Academia Română, 1925., sajtó alatt) található meg.

⁴ Az idézeteket lásd a *Getica* c. művemben: 3. l. és 9. jegyzet.

amelyre *Brückner* támaszkodik az ő VIII.—VII. századba való keltezése miatt — pontosan megmondja, hogy a treriek (vagy trariok) Abydos város környékén a trójai háborút követő századokban telepedtek le. Azonban Kr. e. 1000 év előtt sokkal régebb esedett homerosi Trója, a Trója VII., *Dörpfeld* és a többi fennebb idézett tudósok szerint körülbelül Kr. e. 1500—1000 közé¹ tehető avval a lehetőséggel azonban, hogy Trója VII. megkezdődhetett még „a Kr. e. II. évezred utolsó századában” már s avval az állítással, hogy Kr. e. 1000—700. tartott.² A trójai ásatások másrésről azt mutatják, hogy a „mykénéi” Trója (Trója VI.) és a kimmer Trója (VII. 2.) kezdetei között egy nagy közvetítő művelődési réteg (VII. 1.) van, amelyben a mykénéi hatások tovább folytatódnak.³ Így tehát a trójai VII. 1. réteget — *Dörpfelddel teljes egyetértésben* — a Kr. e. 1000. év előttre tehetjük úgy, hogy a Trója VII. 2.-nek legkésőbb ekkor meg kellett kezdődnie.

II. Valójában a magyarországi típusú fazekasipar — amelyet ama szarv alakú kidudorodások és rézsutosan kivágott edényperemek jellemeznek, amelyeket *Hampel* mutatott be a magyarországi bronzkor ismertetésében és amelyeket *Schmidt*, *Götze* után *Reinecke* segítségével a magyarországi bronzkor IV. szakaszába, tehát *Reinecke* szerint a Kr. előtti XII.—IX. századba helyez,⁴ — régibb ennél az időnél. A bronzkor III. szakába tartozik s ezt egyik asszisztensem, *Cristescu V.*, Călărașitól nyugatra, a Boian-tó szigetén határozottan a bronzkor IV. szakaszánál (ez egyébként nálunk megfelel a nyugati Hallstatt I. szakaszának) régebbre valló körülmények között talált meg. De egyébként is a Tisza felsőbb folyása mellől, Borsod megyé-

1. ábra. Trója VII. rétegében talált, Kárpátok-dunamenti edény. (Schmidt után *Dörpfeld: Troja und Ilion. 594. és köv. II.*)

¹ *Dörpfeld* id. mű 182. l.; *Schuchardt: Alteuropa 214. l.-n XV.—XIV. századot* mond.

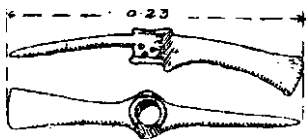
² *Dörpfeld* id. mű 200. és köv. II.; v. ö. *Schmidt* u. o. 594. és köv. II.

³ V. ö. *Schmidt* cikkét *Dörpfeld* id. mű. 296. és köv. II.

⁴ *Schmidt* a *Dörpfeld* id. műve 594. és köv. II.

ből való urnatemető,¹ ahol a boianival² azonos s a trójaihoz³ hasonló edényt találtak, egyáltalán nem áll egymagában elszigetelten evvel a tipussal. A borsod—boiani típus ugyanis az illir délnyugaton, Boszniában Donja Dolinánál is feltűnik,⁴ de ez alkalommal — amint az a Dáciától való távolság miatt egészen természetes is — a miénknél jóval későbbi, de Trója VII. rétegének megfelelő idejű viszonyok között.

III. Trójában a VII. rétegben azonban fém, még pedig bronz (nem tiszta réz) tárgyakat is találtak: kettős csákányokat, nyél irányában megnyújtott fokú, széles pengéjű fejszékét. Szintén nagyon jól ismert erdélyi típusok.⁵ Götze is megfigyelte,

2. ábra. Trója VII. rétegében talált „kimmer”-géta típusú kettős bronz csákány (Götze után: Dörpfeld: Troja und Ilon. 403. és köv. ll.)

még pedig nagyon helyesen, hogy noha ezeket a nálunk tiszta rézből készült talált tárgyakat a szokásnak megfelelőleg a a chalcolitikus időbe osztották be, tehát legkésőbb a Kr. e. II. évezred első felének a közepe tájára, Trójában mégis minden kétséget kizáróan a VII. rétegbe (tehát Dörpfeld szerint a Kr. e. 1000.—700. közötti időbe) tartoznak és nem behozottak, hanem a helyszínen készültek, mert hiszen magából, Trójából bolygatatlan állapotban talált magyar típusú fejsze öntőmintánk van. Így azonban Erdélyben is jóval fiatalabb időkbe, még pedig a bronzkor IV. szakaszába (Hallstatt I,) kell tartoznia. Tényleg a czófalvi⁶ típusú fejszék (így nevezem, mert ezt a típust a Háromszék vármegyei Czófalván találták a leg-

¹ Hampel: A bronzkor emlékei Magyarhonban II. kötet CXLI. tábla 2. á. (meg a kötet címlapján is).

² A Dacia II. (1925) kötetében fog megjelenni.

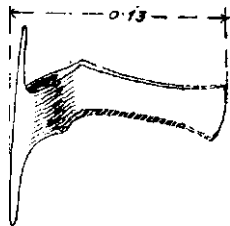
³ Dörpfeld id. mű. 41. tábla (a 304. l. mellett). VII. sz. ábrája; v. ö. 301. l. 216. ábrájával is.

⁴ A Truhelka által közölt edényeket lásd *Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und Herzegovinen*. IX. (1904) évf. XIX. tábla 9. sz., LXII. t. 2. sz. LXXIII. t. 1. sz., LXVII. t. 31. sz.

⁵ Götze a Dörpfeld id. műve 403. és köv. ll., v. ö. főleg 408. l.

⁶ Párvan Vasile: *Getica*. VI. fejezetben elszórtan, ahol a teljes összehasonlító anyagot is bemutatom.

jellemzőbb alakban, érce pedig arany vala: tehát feltétlenül nagy dísz kifejtésére szolgáló csákány) kiválóan jellemzők a Kárpátok-menti bronzkor IV. szakaszára s ezek a La Tène időkből *cateia* név alatt ismert, majd a germánok által örökölt s egészen a

3. ábra Trója VII rétegében talált s a maga egészében fennmaradt agyagöntőminta után öntött Kárpátokövi, elsősorban erdélyi típusú bronzfejsze. (Götze: Dörpfeld: Troja und Ilion. 408., 403. és köv. ll., v. ö. p. o. továbbá Herepey: Alsófehér vármegye monografiája (Nagyenyed, 1901.) II. kötet. 1. rész. VIII tábla 72. ábrájával is.)

merovingi időkig megőrzött vasfejszék formáival azonosak. Ennek következtében — *Götze és Schmidt* gyanításaival ellenkezőleg — *a fejszék az edényeknél biztosabban beoszthatók* a magyar-román bronzkor IV. szakaszába. A fejszék feltétlenül a bronzkor IV. szakaszának legrégebb idejéből valók, ugyancsak a Kr. e. 1000. évek tájáról, amint ezt azon erdélyi aranykincsek, — amilyenek kíséretében találták a czófalvi fejszékét is — stílusából megállapítottam.

IV. *Schmidt Hubert* nem tudván mellőzni azt a tényt, hogy a magyar típusú fejszék és edények egészen a Tisza felső folyásáig megvannak, sőt a szlovák Kárpátok északkeleti részében is előfordulnak, természetesen evvel a területtel hozza kapcsolatba. Másrésztől azonban a Trójába eljutott Kárpátok-dunamenti műveltségnek a szerzőségét a kimmereknek akarván tulajdonítani, *a kimmereket a Dnyesztertől nyugatra egész a Dunáig terjedő vidékre költöztette át* s noha ugyanakkor reámutatott arra, hogy a *treriek*¹ az Alduna déli partján, Moesia inferiorban laktak: mégis egyedül ismeri el, hogy *sem a treriek, sem a kimmerek nem laktak a Kárpátokban* és hogy a kidudorodásos edények, amelyek elterjedési köre kinyúlik egészen Sziléziáig, sőt éppen Luzáciáig, *nehezen tulajdoníthatók* („*nicht so bestimmt*” 600. l.) *az általa megteremtett treri vagy kimmer kultúrának*. Tehát: *Schmidt* nem bizonyította be s ennek követ-

¹ Dörpfeld id műve 594. és köv ll.

keztében *Schuchardt*nak egyáltalán nincs joga Schmidt alapján azt állítani („wohl mit Recht!”), hogy a kimmerek voltak a trójai VII. réteg művelődésének a hordozói.¹

V. Sokkal meglepőbb *Brückner*-nek a treriekkel kapcsolatos feltevése. Ámde fennebb e füzet 48. l. 2. jegyzetében kimutattam már, hogy ő maga is lemondott róla, amikor a trójai VII. réteg művelődésének a terjesztőit csak úgy nagy általánosságban egy thrák fajú népnek írta.

VI. *Schmidt* azonban, kinek a *Troja und Ilion* megjelenése után egy pár esztendővel később (1909—1910) volt alkalma ásatni Kukutyinban (Cucuteni), ebben az 1902-ben megjelent munkájában még egy igen csodálatra méltó bizonyítékot sorol fel az 599. lapon. Ezt a bizonyítékot ma, a moldvai ásatása után, semmiesetre sem tartja már meg, de eddig tudtommal még nem is cáfolta meg, mivelhogy barátja, *Schuchardt*, 1919-ben még helyesnek tekintette. *Schmidt* ugyanis azt mondta, hogy a trójai kidomborodásos edényeknek van egy „az érintőkkel összekötött körökből” alkotott díszítménye,² amit nem ismert máshonnan, csak délről, a Földközi-tengerről és hogy emiatt a kidomborodásos fazekasiparnak Trójában való létezésére egy hosszabb időköztt kell feltételeznünk, amíg az északiak megbarátkoztak vele és meghonosították a délről jött ékítő mintát. Ez a díszítmény azonban, — „amely a mykénéi kigyóvonalas díszítményrendszerből a mértani ékítő stílusnak kialakulása közben a mykénéi kor utáni időkben alakult ki” — megvan úgy a moldvai eneolithikumban Cucuteniben,³ mint a havasalföldi eneolithikumban Gumelnițan,⁴ néhány lépésre a Boian-on előkerült Trója VII. és borsodi típusú edénytől. Teljesen világos tehát: a trójai edényeknek úgy az alakja, mint a díszítése Dáciából vivődött oda, még pedig a néprajzilag pontosan gétának meghatározott Dáciából, a keleti Balkántól és a Dunától egészen Morvaországig és Sziléziáig, a Dnyeszter keleti partjától egészen a Tiszántuli részekig.⁵

Nem a treriek, nem a kimmerek, hanem egyszerűen a géták lakták Tróját a Kr. e 1000—700 között.

¹ Alteuropa 214. l.

² *Troja und Ilion* 302 és köv. ll.

³ Csupor a bukaresti Muzeul Național de Antichitățiiben.

⁴ Asszisztensem, *Dumitrescu Vladimir* ásatása; a *Dacia* II. (1925.) kötetben fog megjelenni.

⁵ *Pârvan Vasile*: *Getica*. V. fejezetben elszörtan.

Mert:

I. Abban az időben ugyanis, amidőn a fennebb jellemzett fémművesség és agyagipar a Kárpátok övében és a Duna mentében felvirágzott, tehát Kr. születése előtti 1000. év előtt, a kimmerek még a Fekete-tenger északi partján tanyáztak. Bizonyos minták békés kereskedelmi úton tőlük hatoltak el egészen a Kárpátokig s sokkal több minta pedig az ő közvetítésükkel jutott el egészen a Kaukázusig. A minálunk, de feltétlenül a kimmer-kaukázusi területtel, tehát Előázsiával kapcsolatban alkotott minták közé tartoznak a kettős fejszék, főképpen a czófalvi típusú díszcsákányok és harci szekercék. Nálunk mindkét típus főleg rézből készíttetten fordul elő, sőt a czófalvi típus még aranyból is, mivel valószínűleg pénz gyanánt szolgáltak a keleti, kimmer-irani cserében, hiszen az utóbbiak is kizárólag csak rézből és sohasem bronzból ismerték ezt a típust. Lehetséges, hogy ez a „fémrúd” típus később külön vált a „fegyver” típus-tól. *Mindenesetre a Trójában talált típusokat itt a Kárpátok övében egy hosszú fejlődési folyamat előzte meg.*

II. Azt, hogy a „géták” már a Kr. e. II. évezredben a Kárpátokban laktak (egyelőre mindegy, hogy így hívták-e őket¹) és hogy az ő északi thrák mivoltukban az egész Kárpátokat megszállották eltova Morva és Gácsországokig, azt a *Kárpátokig eljutott összes skytháknak az elthrákosodása bizonyítja*, nem vévén ki közülök az agathyrseket sem, kikről *Herodotos*-nak az V. század közepén már semmi olyan értesülése nem volt, hogy azok valaha irániak valának. Az 1000. év körüli kimmer betörések, majd a 700. évet megelőző skytha támadások kinyomták a thrákokat a Kárpátokból északnyugaton egész Brandenburgig, délnyugaton Dalmáciáig, délen Macedoniáig, délkeleten pedig eltova Kisázsiaig.²

III. Az egyetlen nép, amely Kr. e. 1000 és 700 között ama

¹ Kutatásaink ugyanis arra engednek következtetni, hogy a *géták* s a *dákok*, valamint az *agathyrsek* neve iráni nevek s bizonyos skytha törzsektől származnak, amelyek Dacia különböző vidékein a VII.—V. századokban elnemzetleniedvén, nevüket átörökítették a beolvasztó *thrák* törzsekbe: *Agathyrsek* Erdélyben, *Dákok* a kapcsolt területen és *Géták* a Kárpátok délnyugati részén.

² Ezt a kérdést először — de csak úgy érintőleg — Note di geografia antica c. közleményemben (*Rivista di Filologia*. Torino, 1923. évf. 342. és köv. II) tárgyaltam, majd meg teljes alaposággal a *Getica* c. művemben 2—40. és 220—289 II.

trójai, kidudorodásos edénytípust kifejleszthette és *Sziléziában, Luzáciában, Dalmáciában, Trójában, a Duna s a Tisza mentén* meghonosíthatta, a géták voltak, akik majdnem egyidejűleg laktak ezeken az összes területeken, amint azt fennebb a II. pontban kimutattam.

IV. *Schmidt Hubert* azonban a Trója VII. rétegben egy másik edénytípusnak a megjelenését is megfigyelte. Ennek az edénytípusnak a fülei szegletesen kiemelkednek az edény szádpereme felé s az edényfülek a középvonaluk irányában bemélyedőek, illetve a szélek, helyesebben a csúcs felé két szarv alakjában kiemelkedőek, tehát éppen olyanok, mint a milyeneket nagy számban találunk a pannoniai Duna mindkét partján,¹ aztán meg a Bánságban, Vattina és Versec bámulatos bronzkorában és általában a közép Duna s a Balkán nyugati része bronzkorának III. és IV. szakaszában.² Ennek következtében tehát szó sem lehet ismét sem a treriekről, sem a kimmerokről, hanem sokkal inkább valami ősrégi illyr elemekről, amelyeket szintén a bánsági (más közelebb keletibb géta adat hiányában ezt a nyugatibb területet kell idéznem) géták közvetítettek egészen Trójáig. De ez a díszítő elem is sokkal régiebb Trója VII. rétegénél: ottani jelenléte felmutatható lesz nemcsak 700 körül, hanem éppen 1000 körül is. Mindezekből tárgyunkra vonatkozólag természetesen e díszítmények középeurópai, még pedig elsősorban nyugati géta eredetét kell kiemelnünk.

V. Azt mondhatná azonban valaki, hogy mindezek egyszerű régészeti feltevések, éppenúgy mint a *Brückner*-éi meg a *Schmidt*-éi. Azt gondolom, hogy most módomban áll egy olyan bizonyítékot adni, amely annyira támogatja őket, hogy a tiszta feltevések történelmi valószínűségekké alakulnak át. Úgy *Brückner*, mint *Schmidt* egyformán kutatott a trer-kimmer elméletet megerősítő helyrajzi adatok után, de amit találtak, az végtelenül kevés volt. A géta feltevés ellenben a helyrajzban

¹ *Schmidt* a *Dörpfeld* id. műve 595. l-n., a *Schmidt* által *Hampel*: Bronzkor I.—III. kötetéből idézett helyekkel. Megjegyzem azonban, hogy *Hampel*-nek csupán Zalából és Pest vármegyéből vannak adatai, mikor e típus tényleg már sokkal elterjedtebb a bronzkorban.

² Lásd pl. *Archaeologiai Értesítő* XIX. (1899.) köt. 169. lapon a *Milleker* által Vattináról bemutatott szép edényeket, amelyek egy régi, még a bronzkor II. szakaszából való hagyományt folytatnak tovább. — *Donja Dolinara* vonatkozólag lásd *Truhelka* id. mű 4. l. 4. jegyzet, XXV. tábla 9. sz. ábra.

egy majdnem teljesen váratlan támaszt talál.¹ Így a Márvány tengeren túl Mysiában (ez is thrák még az újabb kőkorszakból, de nem a később jött mysek, hanem más thrákok thrákosították el) az Askanios folyó torkolatánál Kíoς-t találunk éppenúgy, mint Scythia Minor géta részében; majd meg Bithyniában (ez is thrák az újabb kőkorszakból) az astakenosi öbölben a feltétlenül nagy feltűnést keltő Δαξιβυζα nevet: a név alakja régi és tiszta thrák s bizonyára a Dáciából egy nagyon régi, pontosabban meg nem állapítható, de mégis 1000-t semmiesetre meg nem előző időben oda vándorolt s ott községet alkotott déli trákok leszármazottjai nevezték el. Egyébként is sok párhuzamos géta-bithyniai nevünk van, itt felsoroljuk még: a kárpodák *Capora* a Tyras mentén és *Cepora* Bithyniában; v. ö. *Capidava*-, *Capisturia*- és *Capustorossal*, géta alakok. *Caucones* Bithyniában: *Caucoenses* Dáciában. *Abrittus* a crobyzusi Getiában: Ἀβριττηγή Mysia vidékein. *Argesis** (Argeş folyó neve) Dáciában: *Argesis* Misiában, *Tiantantos* gétaskytha folyónévnek megfelel a bythiniai Τάραντος; *ῥ. Δάπανδος*. *Sangidava* Dáciában: *Sangia*, *Sangas* északi Phrygiában. *Setidava* a Warthe mentén: *Sete*, *Setae*, *Seti* Bithyniában. *Cedonia* Dáciában: *Kydoniae* Mysiában az adromyttioni öbölben Σμόρνη a szerb Krajnában: *Smyrna* Kisásziában. *Carsium* a dobrudzsai Getiában: *Κανσέα* Mysiában. *Germi* — Dáciában a dentheleteknél vagy a géta Dalmáciában, másrésztől Mysiában, Phrygiában és Galatiában. Nem lehet azt mondani, hogy mindezek a névegyezések csak a thrákok és a frigeek közötti általános nyelvrokonsággal fejthetők meg, hiszen arra van mindjárt egy negatív bizonyíték is: — *para*-val képzett helységnevek kizárólag Thráciában fordulnak elő, sem Dáciában, sem Bithyniában nem találunk egyet sem.

VI. Ámde bizonyosan azt fogják mondani, hogy az északi thrákok a dunai-kárpáti vidékekről esetleg még a thrákok Kisászia felé irányuló nagy vándorlásainak a kezdetén, az újabb kőkorbán, jutottak el Mysiába és Bithyniába s így tehát Trójába sem a mykénéi kort követő időben. Itt újra a helyrajz — amely a Duna mentén *myseket* mutat (*Strabo*-ból is tudjuk, hogy ezek a gétákkal azonos nép voltak) és *myseket* jelez Kisászia északnyugati sarkából is (*Homeros* is, *Ilias* XIII. 5.

¹ Következők bizonyítására vonatkozó forrásokat lásd: *Pärvan Vasile*: *Getica*. 235. l.

ismeri őket a Duna mellől más kancatejjel táplálkozó pusztai nomád népekkel együtt!) — siet a régészet támogatására: a Trója VII. rétegébe feltétlenül Dáciából vitt fejsze és edényminták a Kr. e. 1000. és utána következő évekből valók. Trójába tehát egy olyan nép vitte be, amelyik Dáciából arrafelé az említett időpont előtt kezdett mozgolódni. Ez a nép éppen az, amelyet később a *dák* (v. ö. Δαξιβοῦζα) név alatt ismerünk, amelyet előbb a kimmerekkel, utóbb meg a skythákkal — akik elpusztították hazájukat — szemben a balsorsuk kimozdított innen s akikkel együtt özönlöttek aztán délre is, meg nyugatra is.

Ilyenképen tehát, a mykénéi korbéli vár romjai felett — amelyeken a költő megénekelte a hős Hektort s a bánatos Andromachet, — a nagyszerű pusztulás után pár száz év múlva a beözönlő dákok emeltek egy új, egy más várat, s az északi Kárpátok kovácsai öntötték most már a bronz fegyvereket, s a géta fazekasok alakították s égették agyagból az edényeiket, melyeknek mintái egykor a mi hegyeink zúgaiban s a Dunának és a Tiszának termékeny, bújá partjain alakultak ki.

Párvan Bázil.